

Factsheet

“Waar ben ik in dit alles?”

Vredesmissie Dutchbat III: impact van de missie op het thuisfront en de rol van moral injury daarin

Onderzoek toont dat een kwart van onderzochte Nederlandse veteranen zich na deelname aan een vredesmissie schuldig en beschaamd voelde. Daarnaast worden militairen tijdens missies vooral moreel belast door een conflict van waarden, morele overweldiging en zinloosheid. Maar hoe zit het met de partners en familie van deze veteranen? Welke impact heeft een missie op het thuisfront en wat was de mogelijke rol van moral injury daarin? ARQ Centrum'45 onderzocht het o.a. middels kwalitatief onderzoek onder de naasten van DutchBat III veteranen.

Tijdens de oorlog in voormalig Joegoslavië in 1995 maakte het Nederlandse bataljon Dutchbat III onderdeel uit van de VN vredesmissie. Doelen van deze missie waren het verlenen van humanitaire hulp en toezien op een wapenstilstand. In de praktijk hadden zij echter onvoldoende middelen en steun en maakten de Serven de dienst uit. De missie eindigde met de val van de enclave Srebrenica en de genocide van 8.000 Bosnische moslimjongens en -mannen.

“ Ik ben ook wel bezorgd. Omdat ik vind dat er mensen zijn die heel lelijk over ze praten, dat wil ik niet. Hij is de vader van mijn kinderen, ik wil niet dat we daar als gezin onder lijden. Hij kan er niks aan doen.

De missie, uitkomst en nasleep kunnen worden beschouwd als **potentieel moreel verwondende gebeurtenissen**, die op de lange termijn een grote impact hadden op het Bosnische volk en de Nederlandse veteranen. De val had ook een grote invloed op de Nederlandse opinie over de Dutchbatters. Lange tijd na thuiskomst werden zij in de media afgeschilderd als lafaards en verraders.

Bij Dutchbat III is sprake van schendingen op allerlei vlakken: het niet kunnen voorkomen van ernstig leed, het in de steek gelaten worden door Nederlandse Overheid en de VN en eigen moreel verwerpelijke acties in een context van ervaren zinloosheid. Dergelijke morele schendingen kunnen een grote psychische, sociale en gedragsmatige impact hebben op het individu wat bekend staat als **moral injury**.

Aangezien waarden impliciete regels zijn over het goed samen kunnen leven, treft moral injury mogelijk niet alleen de veteraan, maar ook diens naasten. Beelden of verhalen over de oorlog zouden de overtuigingen van familieleden direct kunnen beïnvloeden. Ze kunnen echter ook indirect beïnvloed worden, bijv. door het emotioneel terugtrekken van een veteraan ten gevolge van moral injury of door het uitblijven van steun vanuit de gemeenschap.

Bevindingen onderzoek

Gedurende ons onderzoek onderzochten we of er aanwijzingen waren voor moral injury in de ervaringen van het thuisfront van Dutchbat III veteranen. De bevindingen tonen aanwijzingen voor een **indirecte impact** van moral injury op het thuisfront.

Er zijn individuele diepte-interviews afgenomen met zes thuisfrontleden. Daarnaast vond er een focusgroep plaats bestaande uit vier vrouwelijke partners. Alle deelnemers waren verwant aan verschillende veteranen. En **allen hebben het volgende ervaren**:

- uitblijven van steun en nazorg van de overheid
- jarenlange last van publieke opinie
- gevoelens van schaamte

“Eigenlijk werd ik over het hoofd gezien. Ik heb vaak gezegd “Waar ben ik in dit alles?”. Pas toen ik dit drie, vier keer zei, werd mijn stem gehoord.”

Veel thuisfrontleden voelden zich verraden door de overheid en media. Dit benadrukt het belang van duidelijke missiemandaten en overheidssteun tijdens en na de missie, maar ook accuraat en onpartijdige berichtgeving in de media.

Veel leden van het thuisfront doen het momenteel goed, maar een **subgroep worstelt met gevoelens van verraad en bezorgdheid** om hun veteranen. Het onderzoek toont het belang van de lange termijn follow-up met militaire families aan. Sommige gezinnen hebben mogelijk begeleiding of behandeling nodig, zelfs 25 jaar na de missie. Betrokkenheid van thuisfrontleden gedurende de moral injury behandeling van de veteraan is van belang voor zowel de veteranen als de familie.

Herstellen van moral injury gaat in essentie over het opnieuw verbinden met belangrijke waarden en met anderen. Uit de ervaringen van het thuisfront blijkt dat zij zich lang in de steek gelaten hebben gevoeld. Als overheid, zorg en samenleving moeten we **oog en oor voor hen** (blijven) hebben.